Het koninkrijk der hemelen.
(2) … als een mosterdzaadje

Lezing

Hij hield hun een andere gelijkenis voor: ‘Het koninkrijk van de hemel lijkt op een zaadje van de mosterdplant dat iemand in zijn akker zaaide. Het is weliswaar het kleinste van alle zaden, maar het groeit uit tot de grootste onder de planten. Het wordt een boom, en de vogels van de hemel komen nestelen in de takken.’
Hij vertelde hun een andere gelijkenis: ‘Het koninkrijk van de hemel lijkt op zuurdesem die een vrouw mengde met drie zakken meel tot alle meel doordesemd was.’
Al deze dingen zei Jezus in gelijkenissen tot de menigte; Hij sprak uitsluitend in gelijkenissen tot hen. Zo moest in vervulling gaan wat gezegd is door de profeet: ‘Ik open mijn mond om in gelijkenissen te spreken; Ik zal bekendmaken wat sinds de grondvesting van de wereld verborgen was.’

Mt 13,31-35 (NBV21)

Overweging

Wat hebben wij nog met het “Koninkrijk der Hemelen?
Wat heb je met een koning en waar situeert u de hemel?

Misschien kan een koning vandaag nog zalig of heilig worden en aanroepen we hem om onheil af te weren of gunsten te bekomen. In pre-antieke tijden beschouwde de Chinese koning zich, zo las ik bij Karen Armstrong, als een zoon van de goden, voor zijn onderdanen was hij het medium tussen de goden en de mensen. “*De Wijze Koningen hielden jaarlijkse processies om de kosmische en politieke orde te bewaren”*. “*Dankzij deze orde volgden de seizoenen elkaar regelmatig op, viel de regen op de juiste tijd en groeiden oogsten elk jaar in dezelfde maand*”. Was dit niet het geval, waren er catastrofale overstromingen of langdurige droogte, dan had de koning in zijn opdracht gefaald. Later, tijdens wat de filosoof Karl Jaspers de Spiltijd zou noemen, deed zich over alle religieuze systemen in de verschillende continenten een “grote transformatie” voor waarbij een ethisch element in de religies werd geïntroduceerd: “*de hemel werd niet meer eenvoudigweg beïnvloed door het offeren van varkens en ossen maar door mededogen en rechtvaardigheid*”. Geen offers maar mededogen.

Tot daar een stukje historische inleiding over de koning en zijn hemelrijk. En nu over naar het evangelie. Voorafgaand aan de parabels over het koninkrijk der Hemelen lezen we verhalen hoe Jezus het overtreden van de sabbatwet – lees het juiste offer op het juiste moment - verdedigt door te stellen: *“ Ik wil liever barmhartigheid dan offers*”. En wanneer Hij vervolgens zelf gaat spreken over zijn “koninkrijk der hemelen” zijn de leerlingen wat sprakeloos en vragen “*waarom spreekt Gij in gelijkenissen*?”. Of met andere woorden: kan je niet eens ondubbelzinnig zeggen wat dit koninkrijk is, waar het zich bevindt en hoe we er geraken? Waarop het antwoord is: “*als ik spreek in gelijkenissen dan is het omdat men, ofschoon men ogen heeft, niet ziet en, ofschoon men oren heeft, niet hoort of begrijpt*”. En Jesaja zegt letterlijk hetzelfde met de verduidelijking:: “*Want verhard is het hart van dit volk. Zij horen en zien niet uit vrees dat zij met hun hart zouden verstaan*”.

Kan het actueler?

Volgen dan de parabels over het koninkrijk der hemelen.

Eén van die gelijkenissen over het Koninkrijk der Hemelen is de gelijkenis met het mosterdzaadje. "*Het Rijk der hemelen is als een mosterdzaadje, het allerkleinste onder de zaadjes maar het groeit uit tot een boom waarin de vogels uit de lucht komen nestelen".*

Het Rijk der Hemelen is dus de plaats waar je nestelt, waar je thuis komt en kunt rusten, een oord van herstel, de plaats ook waar de bron is voor een vruchtbaar leven. Het is een groot onderkomen, een veilige gemeenschap. Dit hebben we nodig want kwetsbaarheid en afhankelijkheid maken deel uit van de menselijke conditie. Kleine dingen, zegt hier de parabel, kunnen een groot goed met zich meebrengen.

Ik geef voorbeelden.

Erwin Mortier, één van onze betere hedendaagse schrijvers, beschrijft in een essay *"Liefde", uitgegeven* in *een* reeks *"Kleine filosofie van grote emoties"* hoe hij geboren is in een eenvoudig arbeidersmilieu, hoe zijn ouders en hijzelf tijdens een schoolfeest door geen enkele leraar of directie werden aangesproken. Ik citeer: "*als ze nog leefden zou ik mijn ouders willen zeggen: Ze zagen je niet. Ze zagen mij niet. Ze hielpen me niet mezelf te zien of jullie om mij te zien*". Zijn schoolresultaten waren ondermaats en hij werd geadviseerd naar het technisch onderwijs over te schakelen. Uiteindelijk geraakte hij zelfs aan de universiteit en over de weg daar naartoe schrijft hij: *De schoolpsychologe nam me apart en zei: "Je kunt dat, weet ik, perfect aan, de unief. Ik heb je getest toen je hier aankwam, ik zie niet in waarom er een probleem zou zijn". Soms volstaan een paar zinnen, tien minuten aandacht (liefde dus), om een leven te redden.*

"Jij kunt dat". Zoveel ouders en, naar ik hoop, leerkrachten geven op die manier leven aan het leven onder hun hoede.

Of ik vermeld opnieuw Bieke Depoortere die, overweldigd door een fatale diagnose op jonge leeftijd, door een vriend werd uitgenodigd om met hem enkele dagen in de stilte van een abdij te gaan verblijven en daarin de kracht vond om nog twintig jaar een vruchtbaar leven te leiden, al was het met een toenemende handicap.

Een verpleegster op onze dienst kon het niet aanzien dat iemand scheefgezakt zat in zijn zetel en trok die dan recht. Ze had ogen om te zien en een hart om te bewegen en trok de gehele de verpleging mee op een hoger niveau van zorg. Een andere nam telkens ongevraagd en enthousiast de stagiair-verpleegsters op sleeptouw. Haar liefde voor het vak bepaalde ongetwijfeld mede hun verdere motivatie en, naar ik hoop, hun uithoudingsvermogen. Bij een ongeval zal een zwaargewond slachtoffer ter plaatse snel een infuus krijgen en wordt een monitor geplaatst, terwijl een zwaailamp alles blauw doet uitslaan en de sirenes loeien. Iemand kan de hand van het slachtoffer vastnemen en zeggen: "wij zorgen voor je". Voor de patiënt in doodsangst is deze geste de beste preventie van het posttraumatisch stresssyndroom, een wereld van verschil.

De manier waarop iemand ergens al dan niet verwelkomd wordt kan zeer bepalend zijn voor zijn welbevinden en geluk, voor het verdere samenleven. Denk aan mensen die nieuw in een serviceresidentie of WZC aankomen en al dan niet in de cafetaria of het salon aan een tafel aanvaard worden of doorverwezen naar de buren. Denk aan de manier waarop een asielzoeker onthaald wordt of op straat gezet. Angela Merkel zei: "Wir schaffen das" en tot vandaag noemen Syrische vluchtelingen in Duitsland haar "Unsere Mutter" en "een engel uit de hemel".

In het asielcentrum in Sysele zijn toen veel vrijwilligers in de bres gesprongen. Eén ervan was in een documentaire te zien, misschien wat overenthousiast en een tikkeltje naïef, maar haar liefdevolle onthaal en inzet was voor een vluchtelingengezin een bron van sympathie voor onze gemeenschap, ondanks een gebrekkige behuizing.

Een ondernemer vertelt hoe hij wil dat zijn medewerkers zich in zijn onderneming “thuis” voelen, onder hen zijn meerdere migranten, en hierdoor niet bij de eerste gelegenheid weggaan.

Wat in de wereld gebeurt is de optelsom van al die individuele houdingen, van al dan niet liefdevolle benaderingen.

Kleine dingen kunnen grote gevolgen hebben, jammer genoeg ook in het negatieve. Het hedendaagse oorlogsnieuws is geleidelijk onverdraaglijk geworden, het oorlogsbeleid uitzichtloos. De oplossing zal zijn oorsprong moeten hebben bij elk individu. Machteloosheid is een vals gevoel zei Tommy Wieringa onlangs in De Afspraak. De mosterdzaadjes kunnen verzameld worden in kleine gemeenschappen die de vlam van sympathie en liefde, het oog voor het lijden van de ander en het oor voor de roep naar rechtvaardigheid levendig houden. Zij kunnen het zogezegd ontbrekende draagvlak creëren waarnaar al teveel verwezen wordt als alibi om doof en blind te zijn: “*zij horen en zien niet uit vrees dat zij met hun hart zouden verstaan*”. Dan is het de slogan: “*Wie vrede wil moet zich voorbereiden op oorlog*” die vandaag makkelijk inslaat, als een bom zou ik durven zeggen, en ik wil daar tegenover plaatsen: “*Wie geen oorlog wil moet zich voorbereiden op vrede*”. De weg zal moeilijk zijn, langdurig, nooit helemaal verworven. Het einddoel mag als utopisch beschreven worden, en is dat ook, maar het zal een hoopvol perspectief bieden in plaats van een immer dreigende, met steeds vreselijker wapens omgeven wereld die ons, en zeker de jongeren onder ons, de blijheid ontneemt waar we naar verlangen en waar we recht op hebben.

Het mosterdzaadje: zolang er één ouder of leerkracht is die tegen een kind of jongere zegt: ”*gij kunt dat*” is het kind niet verloren. Zolang er op de wereld één iemand is die nog “*bidt*” voor vrede, onder welke vorm dan ook, is de hoop nog niet verloren. Zijn gebed kan aanstekelijk zijn. Het kan gehoord en verhoord worden en wij zullen de hemel te rijk zijn hier op aarde.

Jacques Goethals
De Lier, Brugge, 20 oktober 2024